

og Virksomhed. Jeg har tvertimod sagt, at jeg var overbevist derom, og det vil jeg ogsaa hævde, ellers kunde jeg heller ikke være fremkommen med de Forslag, hvormed jeg er fremkommen. Dersom Staten ikke havde Ret overfor Fæstegaardene, kunde jeg ikke være fremkommen med mit Forslag til en Forpagtningslov, og jeg kunde heller ikke være gaaet de Herrer imøde saa vidt, som jeg har gjort; det vilde have været aldeles usforvarligt af mig, naar jeg kun havde haft almindelige Retsgrundsetninger og ikke den positive Lovgivning at holde mig til. Eftersaa har jeg forlangt, at disse Millioner, som man stadig med rund Haand kaster ud med Hensyn til Fæstevangen, men som jeg troer ville reduceres ganske betydeligt, naar forstandige Mænd komme til at beregne dem, skulde eftergives Godseierne; ikke en eneste Skilling har jeg forlangt eftergivet disse. Jeg har tvertimod sagt endnu idag, at man skulde benytte Fæstevangen til at binde Godseierne til at finde sig i rimelige Vilkaar; jeg har sagt, at jeg ikke havde det Mindste imod, at Staten opgav sine Fordringer ligeoverfor Selveierens og Bondens Efterladte, naar de bleve Giere af Stedet; men jeg har sagt: Lad Godseieren betale, naar han vil være fri. Forsaa vidt disse to Forudsætninger have ligget i den ærede Ordførers Tale til mig, har han ikke haft Ret deri, thi jeg har ikke sagt Noget derom, og jeg fralægger mig her at skulle have en saa absurd Betragtning af Fæsteforholdet, som den ærede Ordfører har villet tillægge mig. Den ærede Ordfører kom tilbage til — jeg kan heller ikke erkjende, at han her var correct i sin Opfattelse — at, hvad jeg havde budt, kun var det, at jeg vilde forhindre, at Huuslodder, som bleve udlagte til Bondehuse gennem en eenfædig Foranstaltning af Godseierne, kom ind under Fæstevang; det er heller ikke rigtigt. Jeg har sagt, at jeg vilde være med til at forhindre det Uvæsen, som ifølge den nuværende Lovgivning kunde drives — jeg siger ikke, at det drives — nemlig at Godseierne kunne borttage Stykker af Fæstegaardene og gjøre dem fæstefrie. Dette er mit principale Forslag til det ærede Udvalg, saaledes som jeg udtrykkelig har udtalt det her i

Thinget, og for yderligere at sikkre, at denne Del skulde stoppes, har jeg fremhævet, at jeg ogsaa var villig til igjen at lægge Fæstevang paa saadanne Lodder, som først vare udlagte til Huuslodder, men siden atter samlede til større Lodder. Dertil har jeg vægret mig ved at lægge Fæstevang paa Huse, og jeg siger, at jeg i saa Henseende er i Overensstemmelse med den bestaaende Lovgivning. Den ærede Ordfører har gjort mig den Ære at mene, at jeg havde opfundet dette, at Fæstevangen kun hvilede paa Gaardene; men jeg siger: Nei, jeg har ikke opfundet det; selve den meget berømte P. G. Bang, der har været Indenrigsminister før mig, har virket under den samme Forudsætning og har bundet sig til den samme Fortolkning af Loven som jeg. Det er ikke noget Nyt, som jeg har opfundet, men det er en Fortolkning, som har gjældet i Indenrigsministeriet før P. G. Bang og mig, og den ærede Ordfører har heller ikke ved sine mange Citater kunnet paavise Noget som helst, der bestemt modsagde, at denne Fortolkning var den rette. Den ærede Ordfører kom tilbage til Sammenlægningspørgsmaalet og meente, at alt det, der var steet, var ligesom Uret overfor Fæstebondestanden; denne, som han kaldte det, storartede Inddragning af Bondejord under Hovedgaardene var Noget, som ved Comitents fra Regjeringens Side var blevet iværksat af Godseierne, blot for at de kunde faae Mere, da de ikke havde nok i det Meget, de havde. Jeg siger, at det ærede Medlem ogsaa der seer feil paa Sagen. Resolutionen af 1815 skulde, som et æret Medlem (Bregendahl) igaar har bemærket, egentlig slet ikke have til Hensigt at etablere den Slags Bevillinger; thi de fandtes allerede; men den gav dem kun en anden Form, og om jeg end skal indrømme, at maaffee i hiint Tidrum den største Deel af det Fæstegods er gaaet bort, som nu er borte, saa var det vistnok hverken Godseiernes eller Regjeringens Skyld, men det var begrundet i Landets Forhold og Bondestandens Fatigdom. Der fandtes ikke saa Steder i Landet, hvor man lige efter den endte Krig var nedsunken i dyb Armod, hvor hverken Godseierne eller Bønderne havde Noget. Der